

Символ вічної жіночності, материнства, краси в сонеті І. Франка «Сикстинська мадонна»

Найвизначнішою в поетичній спадщині Івана Франка вважають збірку **«З вершин і низин»**, присвячену дружині — Ользі Хоружинській.

Джерело: wikipedia

У першому виданні 1887 року збірка налічувала 46 поезій, домінувала в ній громадянська лірика — політична й патріотична. У другому виданні 1893 року назва «З вершин і низин» уже звучить афористично, як своєрідний підсумок поетичної творчості І. Франка за 20 попередніх років.

Автор не тільки значно розширив її до 500 сторінок, а й дуже уважно поставився як до підбору творів, так і до самої структури збірки, застосувавши тематичний принцип розташування матеріалу.

У «Передньому слові» до збірки Франко писав: «Укладаючи матеріал для сеї книжки, я покинув думку про хронологічний порядок, зовсім не пригосний в книжці так різномасного змісту, котрій, проте, хотілось мені придати яку-таку артистичну суцільність».

Збірка «З вершин і низин» складається з **семи** розділів:

- «De profundis» (з латинської – з глибини, з низин);
- «Профілі і маски»;
- «Сонети»;
- «Галицькі образки»;
- «Жидівські мелодії»;
- «Панські жарти»;
- «Легенди».

У розділі «Сонети» автор звертається до осмислення проблеми зв'язку поетичної форми зі змістом твору. Поет називає свої вірші «рабами» форми та «панами» думки, але форма, якщо містить вільну думку, здатна виконувати велику місію і приносити суспільну користь.

Окрасою збірки «З вершин і низин» стали цикли «Вільні сонети» та «Тюремні сонети», які приваблюють читача не тільки своєю класичною витонченою формою, а й високими ідеями добра й краси як вічних світлих категорій буття людини.

Сонет — це ліричний вірш, що складається з чотирнадцяти рядків п'ятистопного або шестистопного ямба: двох чотиривіршів (катренів) із перехресним римуванням і двох тривіршів з усталеною схемою римування: абаб, абаб, ввд, еед.

У сонеті перший вірш містить тезу, другий — антитезу, а тривірші — синтез, так званий сонетний замок, що завершується переважно чотирнадцятим рядком. Остаточної форми йому надав (установив чисельність рядків і порядок рим) Ф. Петрарка в XIV ст.

У збірці «З вершин і низин» особливе місце належить сонету «Сікстинська Мадонна», написаному 1881 року.

Натхнення для написання цього твору поетові подарувала відома картина Рафаеля Санті, на якій поєднано божественне й земне начала, лик Богородиці з образом босоногої жінки.

Внутрішній рух цього жіночого образу підкреслюється тривожними тінями складок одягу, клубочінням хмар під ногами Мадонни, її задумливим поглядом, здатністю вмиль спуститися на землю і водночас залишатися недоступною.

Джерело: wikipedia

У сонеті Франка краса Мадонни не казкова, а земна — щира, добра, ніжна, а справжнє мистецтво, яким є картина «Сікстинська мадонна» — вічне.

Сонет «Сікстинська мадонна» — прекрасний зразок філософської лірики.

Ідея твору — утвердження вічної цінності великих творів мистецтва, їхнє загальнолюдське значення — пробуджувати захоплення, подив, давати естетичну насолоду.

Мотив твору — оспівування величі мистецтва та істинної краси, що несуть гармонію в життя.

Центральним образом твору є сама картина — символ материнства. І. Франко возвеличує матір, визнає її богинею, прославляє вічну жіночність, подібно до митців доби Відродження.

Образ Діви Марії символізує самопожертву, найвищий прояв гуманізму, християнську жертвність, святу материнську любов, вічну жіночність.

Образ жінки-мадонни у творі І. Франка втілює красу мистецтва, творче натхнення, загалом Музу. Мадонна є втіленням жінки-матері й музи, що надихає на творчість. На картині вона зображена босоногою з немовлям на руках. Вражає її сумний тривожний погляд, але відчувається сила духу, доброта та готовність у будь-яку мить спуститися на землю, залишившись недоступною для зла. Такий образ є втіленням вічної ідеальної жіночності і тому не міг не зачарувати чутливого до справжньої краси поета. Іван Франко вірив у силу доброї краси, без якої неможливе мистецтво.

Проаналізуймо художні засоби поезії:

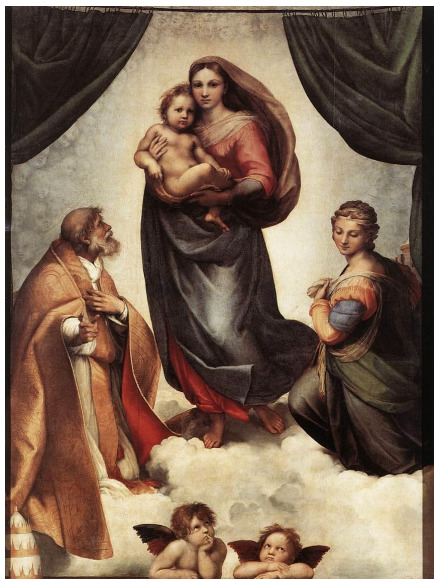
- **епітети** (художні означення): «лице небесне», «райська роже», рожа (або ж троянда) – символ дівочої чистоти, краси, любові;
- **риторичне запитання** (одна зі стилістичних фігур поетичної мови, яка полягає у використанні запитання, що містить ствердну відповідь): «хто смів сказати, що не Богиня ти?»;
- **риторичний оклик**: «Так, ти Богиня!»;
- **метафори** (уподібнення одних предметів і явищ іншим за певними схожими ознаками): «серця дрозди», «неткнутий блиском краси», «час прийде», «світ покине богів і духів».

У сонеті звучить віра в непереможну силу високого мистецтва й владу його шедеврів над душами людей.

Практичні завдання

Порівняйте зміст картини Рафаеля «Сікстинська Мадонна» з ілюстрацією до однойменного вірша Івана Франка, зробленою художником Миколою Стороженком. У чому полягає смислова відмінність цих полотен?

Джерело: wikipedia

Джерело: wikipedia

Що додатково почитати й подивитися?

- Один в каное. «Човен» (на слова І.Франка).
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IUdbxJXBuig>
- «Сікстинська Мадонна» Іван Франко. Аудіовірш.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qUxwE8sW-WE>
- Іван Франко «Гримить».
URL: https://www.youtube.com/watch?v=1M-_seimqo0